

HUTNICTWO METALI NIEŻELAZNYCH	NORMA BRANŻOWA	BN-82 0890-02.00
	Stopy oporowe na oporniki Badania właściwości fizycznych Postanowienia ogólne	
	Grupa katalogowa 0359	

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot normy. Przedmiotem normy są metody badań właściwości fizycznych stopów oporowych w postaci drutów i taśm przeznaczonych na oporniki pomiarowe i oporniki stosowane w różnego rodzaju aparaturze elektrycznej i elektronicznej.

1.2. Zakres tematyczny normy. Norma obejmuje następujące arkusze:

- Arkusz 00 Stopy oporowe na oporniki, Badania właściwości fizycznych, Postanowienia ogólne
- Arkusz 01 Stopy oporowe na oporniki, Badania właściwości fizycznych, Pobieranie i przygotowanie próbek
- Arkusz 02 Stopy oporowe na oporniki, Pomiar oporu elektrycznego, Obliczanie oporu jednostkowego, wyznaczanie elektrycznej oporności właściwej.
- Arkusz 03 Stopy oporowe na oporniki, Pomiar współczynnika zmian oporu elektrycznego pod wpływem temperatury
- Arkusz 04 Stopy oporowe na oporniki, Pomiar siły termoelektrycznej w odniesieniu do miedzi
- Arkusz 05 Stopy oporowe na oporniki, Pomiar i określenie współczynnika zmiany oporu elektrycznego pod wpływem narażeń cieplnych
- Arkusz 06 Stopy oporowe na oporniki, Badania właściwości mechanicznych

1.3. Określenia

1.3.1. opór elektryczny - właściwość materiału polegająca na przeciwstawianiu się przepływowi prądu elektrycznego. Określa się stosunkiem przyłożonego napięcia do natężenia prądu płynącego w obwodzie ($R = U/I$). Wyraża się go w omach (Ω).

1.3.2. opór elektryczny jednostkowy - opór elektryczny odniesiony do jednostki długości (R/L). Wyraża się w omach na metr (Ω/m).

1.3.3. elektryczna oporność właściwa (opór właściwy) - opór przewodnika o przekroju 1 mm^2 i długości 1 m ($\rho = RS/L$). Wyraża się w omach razy metr ($\Omega \cdot \text{m}$).

1.3.4. współczynnik zmian oporu elektrycznego pod wpływem temperatury - wielkość charakterystyczna zmiany oporu materiału pod wpływem zmian temperatury ($\alpha = \Delta R_0 / m \rho_0 \Delta T$). Określa się go w ($1/^\circ\text{C}$).

$\Delta \rho = \rho_t - \rho_0$ - przyrost oporu elektrycznego.

1.3.5. siła termoelektryczna STE - różnica napięć pomiędzy wolnymi końcami termoelementu utworzonego z dwóch różnych przewodów metalowych powstająca w wyniku różnicy temperatur między spoiną tych metali i wolnymi ich końcami. Wyrażana jest w miliwoltach (mV) lub mikrowoltach (μV).

1.3.6. współczynnik zmiany oporu elektrycznego pod wpływem narażeń cieplnych - wielkość charakteryzująca trwałe zmiany oporu pod wpływem temperatury określona w procentach wg wzoru

$$K_c = \frac{\Delta R_0}{R_0}$$

gdzie ΔR_0 - różnica wartości oporów elektrycznych mierzona w temperaturze otoczenia przed i po narażeniach cieplnych

1.3.7. wytrzymałość na rozciąganie i wydłużenie względne - wg PN-80/H-04310 oraz PN-72/H-04316.

Zgłoszona przez Instytut Metali Nieżelaznych
 Ustanowiona przez Dyrektora Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Podstaw Technologii i Konstrukcji Maszyn TEKOMA
 dnia 20 grudnia 1982 r. jako norma obowiązująca od dnia 1 stycznia 1984 r.
 (Dz. Norm. i Miar nr 11/1983 poz. 21)

1.3.8. próba nawijania - wg PN-65/M-80004,

1.3.9. partia - określona ilość drutu o tej samej średnicy lub taśmy o jednakowej grubości i szerokości, wykonana z jednego gatunku stopu, w jednakowej klasie i jednakowym stanie. Partia powinna obejmować materiał pochodzący z jednego procesu technologicznego obróbki cieplnej.

2. WYMAGANIA OGÓLNE

2.1. Powierzchnia próbek. Powierzchnia drutów lub taśm powinna być czysta i gładka bez rozwarstwień, zadziorów, wgnieceń, śladów zaciągniętego smaru oraz gratu na krawędziach próbek z taśmy.

2.2. Warunki badania. Jeżeli poszczególne arkusze niniejszej normy lub normy przedmiotowe nie przewidują inaczej, badania należy prowadzić w temperaturze 25 ± 5 °C, względnej wilgotności powietrza 65^{+15}_{-25} % i ciśnieniu atmosferycznym 1000 ± 40 hP.

2.3. Klimatyzacja próbek. Przed badaniami próbki należy przetrzymać w normalnych warunkach klimatycznych (najlepiej w pomieszczeniu pomiarowym) nie krócej niż przez 24 h.

2.4. Dokładność badań. Badania należy prowadzić z dokładnością nie mniejszą od podanej w tabelicy dla poszczególnych wielkości.

Wielkość	Dokładność
Przekrój poprzeczny	1 %
Długość	0,1 %
Masa	0,2 %
Gęstość	0,5 %
Temperatura	0,5 °C
Opór	0,2 %

KONIEC

INFORMACJE DODATKOWE

1. Instytucja opracowująca normę - Instytut Metali Nieżelaznych, Gliwice.

2. Normy związane

PN-80/H-04310 Próba statyczna rozciągania metali
 PN-72/H-04316 Próba statyczna rozciągania drutów
 PN-65/M-80004 Próba nawijania drutu

3. Dokumenty międzynarodowe i normy zagraniczne

IEC International Electrotechnical Commission - Technical Commite 58 - Methode of Measurement of Electrical Properties of Metallic Materials, Method of Measurement of Resistivity of Metallic Materials - Publication 468 - 1974
 RWPG CT CЭB: 2191-80 Металлы. Метод определения удельного электрического сопротивления и проводимости

USA ASTM B 84-65 Temperature resistance constants of alloy wires for precision resistors

ASTM B 114-45 Temperature resistance constants of sheet materials for shunts and precision resistors

ASTM B 267-65 Wire for Use in Wire-wound resistors

W. Brytania BS 1117:1964: Part I and II, Specification for bars fine resistance wires for precision electrical equipment

BS 3239-1960 Methods of Determination of Resistivity of Metallic Electrical Conductor Materials

4. Autorzy projektu normy - mgr inż. Leszek Siarzewski, inż. Józef Kruszec - Instytut Metali Nieżelaznych, Gliwice.